

Johtokunta

LAUSUNTO

27.10.2016

Viite: HE luonnos laiksi pelastustoimen järjestämisestä SM1620744, SMDno-2015–2070

Sisäministeriö, kirjaamo
PL 26
00023 VALTIONEUVOSTO

Pyydettyä lausuntonaan Etelä-Pohjanmaan pelastuslaitos esittää seuraavaa:

- Lain tavoitteet pelastustoimen voimavarojen käytön tehostaminen ja palvelujen saatavuuden ja laadun parantaminen ovat hyviä ja kannatettavia.
- Hallituksen esityksessä pelastustoimen järjestämislaiksi ei ole esitetty riittäviä perusteluja sille, että pelastustoimen rakenteessa tulisi noudattaa jatakin muuta jakoa kuin hallituksen kaavailema 18 maakunnan jako.
- Esitetyn viiden alueen mallin mukainen palkkojen harmonisointi vaarantaa julkisen talouden kestävyysvajeen kuromiseksi asetetun 48 M€ pelastustoimen tavoitteen.
- Yhteistyön asianmukainen toteutuminen uuden maakunnan muiden toimijoiden kanssa edellyttää samaa aluejakoa ja yhteistä maakunnallista johtamista.
- Yhteistyö ja laajempi integraatio pelastustoimen ja ensihoidon kesken on tarkoituksenmukaista jatkossakin; myös pelastustoimen ja sosiaalitoimen yhteistyö vaatii kehittämistä.
- Esitetty hallinnollinen rakenne tuottaa suuren demokratiavajeen kolmentoista maakunnan toimintaan; tätä seikkaa ei esityksessä ole lainkaan pohdittu perustuslaillisesta näkökulmasta.
- Henkilöstön asema näyttää esityksessä epävarmalta; esitetään vähennyksiä henkilöstöön kertomatta mihin ammattiryhmiin ja missä laajuudessa. Laskelmat on syytä esittää hallituksen esityksessä.
- Taloudellisten vaikutusten arviointi on esityksessä vähäistä eikä taustalla olevia laskelmia ole tuotu esille. Alueellisten pelastuslaitosten toiminnan taloudelliset hyödyt ovat osin näkyneet viiveellä, joka olisi taloudellisissa laskelmissa tullut tuoda esille. Myöskin vertailut: nykytila, 18 pelastusalueen malli, viiden pelastusalueen malli tulisi tehdä, jotta eri mallien taloudellisuutta voitaisiin arvioida.
- Pelastustoimi tulee järjestää 18 maakunnan alueella 1.1.2019 lukien.

Laadukasta turvallisuutta lakeudella

Osoite:
Nurmontie 7
60550 Nurmo

Puhelin:
06 416 2111 (kaup.keskus)
Sähköposti:
etunimi.sukunimi@seinajoki.fi

Faksi:
06 416 2820
Internet:
www.eppela.fi

Etelä-Pohjanmaan pelastuslaitos

Etelä-Pohjanmaan pelastuslaitos toimii Etelä-Pohjanmaan maakunnan alueella ja on koko maan mittakaavassa keskiverto pelastuslaitos. Nykymuotoisten pelastuslaitosten toiminnasta on tehty tutkimus, niiden seitsemän toimintavuoden ajalta (Kallio & Tolppi 2012). Tutkimuksen mukaan pelastuslaitosten kustannusten kehitys on ollut maltillista.

Etelä-Pohjanmaan pelastuslaitoksen toiminnassa kuten muidenkin pelastuslaitosten toiminnassa on näkynyt toiminnan taloudellisuuden tehostuminen, palvelujen parantuminen, asiantuntijuuden kasvu, merkittävästi parantunut kuntien häiriötilanteiden tukeminen, onnettomuuksien ehkäisy, kehittynyt pelastustoiminnan johtaminen, esimerkiksi tilanne- ja johtokeskuksissa sekä sopimuspälo kuntien kanssa tehtävä yhteistyö.

Etelä-Pohjanmaan pelastuslaitos on Seinäjoen kaupungin talousarvion laadintaohjeiden mukaisesti toteuttanut merkittävät toiminnan tuottavuus ja tehostamistoimenpiteet yhteistyössä pelastuslaitoksen henkilöstön kanssa.

Yleistä maakuntauudistuksesta

Maakunnista on tarkoitus muodostaa vahvoja itsehallinnollisia organisaatioita, joissa toimiminen yhteisen hallinnon alla tuo synergiaetuja. Maakuntauudistuksesta ja siihen liittyvästä pelastustoimen uudistuksesta on tulossa päälinjoiltaan ja tavoitteiltaan hyvä ja niiden avulla pystytään kehittämään palveluista entistä parempia ja kustannus- tehokkaampia.

Lisäksi tärkeää on, että yhteiskunnan varautumista erilaisiin onnettomuuksiin, häiriötilanteisiin ja poikkeusoloihin pyritään parantamaan uudistetun lainsäädännön avulla siten, että sisäministeriön ohjausroolia vahvistetaan (s.16).

Lausunto:

Julkishallinnon keskeisenä tehtävänä on huolehtia kansalaisten perusturvasta kaikissa olosuhteissa. Uudesta maakuntahallinnosta on muodostumassa vahva ja monialainen organisaatio myös varauduttaessa erilaisiin häiriötilanteisiin ja poikkeusoloihin. Maakunnat muodostavat alueensa kuntien kanssa lähellä ihmistä olevan turvaverkon, jonka varaan on nykyistä helpompi rakentaa varautumisen kokonaisuus yhdessä kaikkien viranomaisten kesken. Eri toimintojen yhteensovittaminen ja asiantuntijuuksien kokoaminen ovat luonteva osa Etelä-Pohjanmaan maakunnan omaa toimintaa. Suunnitellut suuralueet eivät tuo lisäarvoa nykytoiminnalle vaan saattavat jopa vaikeuttaa alueellisesti hyväksi koettujen yhteisten toimintatapojen ja käytäntöjen toteuttamista kansalaisten perusturvallisuuteen (varautuminen – ensihoito – pelastustoimi) liittyvissä asioissa.

Maakuntatasoisesti toimien hallituksen uudistus avaa mahdollisuuksia palvelu-toiminnan kehittämiseen sekä kustannusten hallitsemiseen. Erityisen merkittävää on moniammatillisen yhteistyön sujuvoituminen tarpeettomia hallinnollisia raja-aitoja raivaamalla. Yhdessä tekemisen mahdollisuuksia lisää sekin, että maakunnalliseen

Laadukasta turvallisuutta lakeudella

yhteyteen ollaan siirtämässä myös ELY- keskusten ja ympäristöterveydenhuollon tehtävät

Maakuntauudistuksen tavoitteena on hallinnon yksinkertaistaminen

Maakuntauudistuksen tavoitteena on hallinnon yksinkertaistaminen siten, että työnjako on selkeä valtion, maakuntien ja kuntien kesken. Pelastustoimen ja ensihoidon osalta on esitetty, että palveluiden järjestämisvastuu ja palvelutuotanto keskitettäisiin viidelle yliopistosairaalaan ylläpitävälle maakunnalle. Tätä on perusteltu muun muassa sillä, että siten pystytään varmistamaan pelastustoimen ja ensihoidon yhteistyö myös tulevaisuudessa. Tavoite ensihoito-yhteistyöstä on sinänsä kannatettava.

Lausunto:

Etelä-Pohjanmaan pelastuslaitoksen näkemyksen mukaan esitetty rakenne ei ole ainoa vaihtoehto tavoitteen toteuttamiseksi. Esityksen kansilehdellä todetaan, että yhdenmukainen aluejako terveydenhuollon kanssa on välttämätön. Esityksessä ei kuitenkaan millään lailla perustella tätä aluejaon välttämättömyyttä.

Itsehallintoalueiden perustaksi on linjattu nykyinen maakuntajako

Itsehallintoalueiden perustaksi on linjattu nykyinen maakuntajako (18) sekä muusta maakunnallisesta toiminnasta poiketen pelastustoimen ja ensihoidon palveluiden keskittäminen viidelle maakunnalle.

Lausunto:

Etelä-Pohjanmaan pelastuslaitos ei näe viiden maakunnan mallia perusteltuna, vaan pelastuslaitosten toiminta tulisi olla esitetyn maakuntajaon mukainen (18) myöhemmin lausunnossa esitettyjen perustelujen mukaisesti.

Pelastustoimi ja ensihoito ovat tyypillisiä lähipalveluita ja niiden järjestämis- ja tuottamisvastuu on oltava lähempänä muuta maakuntien toimintaa kuten sosiaali- ja terveyshuolto, ympäristöterveydenhuolto, elinkeino- ja yritystoiminta, jne. Pelastustoimen ja ensihoidon tulee olla yhteneväisesti (samoilla rajoilla) mukana maakunnan alueen toimintojen jatkuvuuden suunnittelussa ja myös riskien arvioinnissa.

Maakunnilla ei ole edellytyksiä järjestää ja tuottaa pelastustoimen palveluita.

Hallituksen esityksen perustelutekstissä uutta mallia on perusteltu mm. sillä, että maakunnilla ei ole edellytyksiä järjestää ja tuottaa pelastustoimen palveluita.

Lausunto:

Tämän väitteen tueksi ei ole esittää mitään konkreettista ja ainakin tällä hetkellä kaikki pelastuslaitoksen ovat pystyneet tuottamaan omat palvelunsa.

SOTE ja maakunta- uudistus mahdollistaa maakunnan alueella tuottaa ja järjestää pelastustoimen ja varautumisen palveluja laajassa yhteistoiminnassa, koska 18 maakunnalle on siirtymässä yli 400 organisaatiota.

Laadukasta turvallisuutta lakeudella

Talous, rahoitus

Pelastustoimen kustannukset on laskettu tilastokeskuksen vuoden 2014 kuntien palo- ja pelastustoimen kustannusten mukaan (390 M€).

Hallituksen esityksessä eduskunnalle rahoituslain 14 § todetaan, että muiden kuin sote-tehtävien rahoitus lasketaan kertomalla asukasta kohden määritellyt maakuntien muiden tehtävien perushinta maakunnan asukasluvun määrällä.

Lausunto:

Kuntien pelastustoimen menojen kirjaamisessa on lukuisia vääristäviä erilaisuuksia. Mm. yhteistoimintasopimuksen rakenteista johtuen joidenkin pelastuslaitosten paloasemien vuokrat puuttuvat laskelmista kokonaan. Lisäksi useiden isäntäkuntien tukipalvelut eivät ole laskutettu hyvin alakanttiin, erilaisten synergiasopimusten johdosta.

Rahoituslain 14 § toteutuminen tarkoittaa Etelä-Pohjanmaan pelastuslaitokselle on 1,6 M€ tulojen laskennallista vähentymistä.

Etelä-Pohjanmaan pelastuslaitos esittää, että rahoituslain 14 § poistetaan kokonaan ja rahoitus lasketaan samoin perustein kuin muu sote-rahoitus lasketaan.

Talous, muutokustannukset

Virkamiesesityksessä todetaan, että Kuntaliiton arvion 15.3.2014 mukaan henkilöstömenot kasvavat kuntaliitoksissa noin 2,5 % ja pelastuslaitosten muutokustannukset näyttäisivät olevan samaa suuruusluokkaa. Pelastuslaitosten vuosittaiset henkilöstökustannukset ovat noin 262 miljoonaa euroa ja menojen 0,9 prosentin kasvulla palkkojen harmonisointikustannukset olisivat viiden maakunnan mallissa noin 6,5 miljoonaa euroa.

Edelleen myöhemmin todetaan, että tarvitaan erillinen kertaluontoinen muutosmääräraha mm. palkkojen harmonisointiin.

Lausunto:

Edellä oleva arvio ei pidä paikkaansa, koska kysymys on kuntaliitostilanteesta. Viiden maakunnan mallissa lyödään yhteen useita maakuntia (22 ->5) ja palkkojen harmonisoinnin mittasuhteet ovat aivan toista luokkaa.

Kuntaliitto on tehnyt selvityksen Kataisen hallituksen rakenneuudistuksen yhteydessä pelastustoimen palkkojen harmonisoinnista siirryttäessä 22 pelastuslaitoksesta 11 pelastuslaitokseen. Tuon selvityksen mukaan syntyy pysyvä vuotuinen 12 M€ palkkojen ja sopimusten harmonisointikustannus. Siirryttäessä 22 alueesta 5 voidaan arvioida palkkojen harmonisoinnin olevan 20 M€ luokkaa.

Palkkojen harmonisointia ei voida ratkaista kertaluonteisella muutosmäärärahalla. Siirryttäessä 22 alueesta 5 alueeseen palkkojen harmonisointi vaarantaa 48 M€ kestävyysvajeen säästötavoitteen.

Laadukasta turvallisuutta lakeudella

ETELÄ-POHJANMAAN PELASTUSLAITOS -LIKELAITOS

Mm. edellä esitettyihin tarkentuneisiin laskelmiin (12 M€) perustuen sisäministeri Räsänen esityksestä maan hallitus päätti, että pelastustoimen rakenneuudistus toteutetaan nykyisellä aluejaolla, koska on todettu, ettei pelastuslaitoksia yhdistämällä synny säästöjä.

Henkilöstö

Esityksen mukaan pelastustoimen palvelutuotannosta vastaisivat viiden maakunnan palvelulaitokset. Henkilöstö olisi näiden viiden palvelulaitoksen palveluksessa.

Pelastustoimen henkilöstö jakautuu pää- ja sivutoimiseen sekä sopimuspalokuntien henkilöstöön. Päätoiminen henkilöstö sijoittuu riskien ja onnettomuustaaajuuden perusteella valtaosin suurimpien kaupunkien noin 120 paloasemalle.

Lausunto:

Tämä rakenne on epätarkoituksenmukainen, koska se tosiasiasa estää henkilöstön uudelleen sijoittumisen ja tehtäväkierron muihin maakunnan tehtäviin. Maakunnan palvelulaitos on oma oikeushenkilö eikä sillä ole oman maakunnan ulkopuolella muita tehtäviä, kuin pelastustoimen ja ensihoidon tehtäviä.

Etelä-Pohjanmaan pelastuslaitos katsoo, että henkilöstön urapolkujen kehittäminen on tärkeä osa uudistusta. Pelastustoimen ja ensihoidon palveluiden järjestäminen ja tuottaminen viiden maakunnan toimesta eivät tue urapolkutavoitetta, pikemminkin päinvastoin. Viiden yhteistoiminta-alueen mallissa urapolkuvaiheeseen tuleva henkilö voi joutua muuttamaan työnantajan osoittamaan uuteen työhön satojen kilometrien päähän.

Sen sijaan jokainen maakunta työnantajana voi paremmin pystyä tarjoamaan henkilölle sopivaa työtä hänen omalla työssäkäyntialueellaan.

Pelastustoimessa ja ensihoidossa, henkilön toimintakyvyn heiketessä, voidaan usein tehtävämuutoksilla pitää työntekijä työelämässä ja siten välttää ennenaikainen eläköityminen ja siitä aiheutuvat ns. VARHE-maksut (urapolkutoiminta).

Etelä-Pohjanmaan pelastuslaitos ei pidä hyvänä sitä kehitystä, että päätoiminen henkilöstö sijoittuisi yksinomaan riskien ja onnettomuustaaajuuden perusteella valtaosin suurimpien kaupunkien noin 120 paloasemalle. Uhkana on se, että taustalla on suunnitelma paloasemaverkoston karsimisesta harvaanasutulla alueella.

Pelastustoimen resurssien / miesvahvuuksien optimointi

Vuorokauden ja vuodenajan mukaan on tarkoitus toteuttaa mm. siten että pelastustoimen palveluiden suunnitteluperusteet voitaisiin suuremmilla alueilla muuttaa nykyistä yhdenmukaisemmiksi.

Laadukasta turvallisuutta lakeudella

Osoite:
Nurmontie 7
60550 Nurmo

Puhelin:
06 416 2111 (kaup.keskus)
Sähköposti:
etunimi.sukunimi@seinajoki.fi

Faksi:
06 416 2820
Internet:
www.eppela.fi

ETELÄ-POHJANMAAN PELASTUSLAITOS -LIIKELAITOS

Työvuorojen miehistövahvuuksia voitaisiin työaikamuutoksilla optimoida niin, että ne perustuisivat riskien vuorokauden ja vuodenajan mukaisiin vaihteluihin. Tällä olisi mahdollista saada kustannussäästöjä ilman, että asukkaiden turvallisuustaso heikkenisi.

Yhdenmukaisempi järjestelmä mahdollistaisi sopimuspalokuntien käytön tehostamisen paikkakunnilla, joilla on päätoimista ympärivuorokautista henkilöstöä. Päätoimisen henkilöstön ilta-, yö- ja viikonloppuvahvuuksia voitaisiin pienentää ja korvata sopimushenkilöstöllä.

Pelastustoimen voimavarat säilyisivät perustelutekstin mukaan pääosin ennallaan. Henkilöstön osalta on esitetty vähennyksiä luonnollisen poistuman kautta, säästövaikutus 2.1 miljoonaa euroa.

Lausunto:

Etelä-Pohjanmaa ja valtaosa Suomen pelastuslaitoksista ovat henkilöstörakenteeltaan sellaisia, että päätoiminen henkilöstö on kaupunkialueen paloasemilla. Harvaan asutulla alueella päätoiminen henkilöstö ja sopimushenkilöstö yhdessä vastaavat harvaan asutun alueen pelastustoiminnasta. Yhteistoiminta tässä suhteessa toimii erittäin hyvin Etelä-Pohjanmaan pelastuslaitoksen alueella.

Etelä-Pohjanmaan pelastuslaitos ei pidä tarkoituksenmukaisena, että päätoimisen ympärivuorokautisen henkilöstön ilta-, yö- ja viikonloppuvahvuuksia voitaisiin pienentää ja korvata sopimushenkilöstöllä. Esitetty menettely vaarantaa päätoimisen ja sopimushenkilöstön yhteistyön ja menettelyllä voi olla heikentäviä vaikutuksia maa sisäiseen turvallisuuteen.

Esityksessä olisi syytä tuoda esiin laskelmat, joista kyseinen summa on saatu.

Varautuminen

Perusteluissa on mainittu, että tavoitteena on kehittää pelastustoiminnan ja siviiliviranomaisten valtakunnallista johtamista sekä koordinoitua laaja-alaisen uhkien torjunnassa

Lausunto:

Tämä on hyvä tavoite ja sitä kannattaa edistää, mutta tämän tavoitteen toteutuminen ei vaadi, että pelastustoimen järjestämisvastuu ja palvelutuotanto keskitetään viidelle maakunnalle.

Aluetasolta katsottuna siellä on edelleen kaksi merkittävää itsehallinnollista toimijaa. Kuntien ja maakuntien varautumisen yhteensovittamisen ja toimintojen järjestämisen kannalta on tarkoituksenmukaisempaa, että pelastustoimen ja ensihoidon tehtävä järjestetään 18 maakunnan perusratkaisun mukaisesti. Nyt esitetyistä mallista on tulossa erittäin moniportainen eikä se tue hallituksen asettamaa tavoitetta normitalkoista (purkamisesta) ja hallinnon yksinkertaistamisesta. Päinvastoin liiallinen keskittäminen ja rajoiltaan epäyhtenäinen malli vaikeuttaa järkevää yhteistyötä.

Laadukasta turvallisuutta lakeudella

Pelastustoimen ja ensihoidon keskittäminen muusta aluejaosta poiketen viidelle alueelle heikentää huomattavasti lähipalveluiden integraation toteuttamista, se saattaa jopa vaikeuttaa alueellista turvallisuustyötä. Julkishallinnon keskeinen tehtävä on huolehtia ihmisten perusturvasta kaikissa olosuhteissa. Uudesta maakuntahallinnosta syntyy myös Etelä-Pohjanmaalla hyvä kotipesä varautumiselle erilaisiin häiriö-tilanteisiin ja poikkeusoloihin. Maakunnat muodostavat alueen kuntien kanssa lähellä ihmistä olevan turvaverkon, jonka varaan on nykyistä helpompi rakentaa myös varautumisen kokonaisuus. Viime vuosina maakuntaa kohdanneet voimakkaat luonnonilmiöt (myrskyt, jne.) ovat osoittaneet käytännössä maakunnallisen, alueen kuntien ym. tahojen kanssa tiiviissä yhteistyössä tehdyn, riskienarvioinnin, toiminnan suunnittelun ja myös tilanteen aikaisen toiminnan tehokkuuden kansalaisten parhaaksi. Tätä järjestelmää ei pidä nyt esitetyllä uudistuksella vaarantaa. Toiminnan yhteensovittaminen on luonteva ja välttämätön osa maakunnan omaa toimintaa, mutta mikäli päätetyistä aluejaoista poiketaan, rikkoontuu alueellinen yhtenäisyys ja se tulee siis vaikeuttamaan tehokasta turvallisuustyötä. Pelastusviranomaisen läsnäolo kaikissa maakunnissa on parempi toteuttaa siten, että kaikki maakunnat ovat pelastustoimen palveluiden järjestämisvastuussa ja päättävät itse siitä miten palvelut on järkevä toteuttaa.

SOTE- yhteistyö

s. 7 Pelastustoimen ja ensihoidon yhteistyö on nyt tarkoituksenmukaista ja joka-päiväistä saman organisaation sisällä ja sen toimiminen on syytä varmistaa myös jatkossa. Eri hallinnon alojen yhteistyötä on tiivistettävä esimerkiksi harvaan asuttujen alueiden turvallisuuden varmistamiseksi.

Lausunto:

Pelastustoimi ja ensihoito ovat perusterveydenhuollon tapaan tyypillisiä lähipalveluita. Hallituksen linjaus ensihoidon ja pelastustoimen erottamiseksi viiden yliopistomaakunnan yhteyteen on monella tapaa ongelmallinen. Uudistuvan maakuntahallinnon, sosiaali- ja terveydenhuollon sekä ensihoidon ja pelastustoimen tulee toimia samoilla alueilla, jotta näiden välille syntyy mahdollisimman kiinteä ja tuloksellinen yhteistyö. Yhteisillä alueilla ja mahdollisimman matalin hallinnollisin raja-aidoin varmistetaan kansalaisten turvallisuuspalvelujen saatavuus sekä palvelun tarjoajien paikallistuntemus. Toiminnan kehittäminen saadaan kytketyksi alueelliseen kehittämistarpeeseen.

Uudistuksen avulla, silloin kun pelastustoimi ja sosiaali- ja terveydenhuolto ovat samassa (18) maakunnallisessa organisaatiossa, avautuu kokonaan uusia mahdollisuuksia palvelutoiminnan kehittämiseksi. Moniammatillinen yhteistyö eri viranomaisten välillä ja erilaisiin palvelutarpeisiin vastaaminen helpottuu, kun ei ole tarpeettomia hallinnollisia raja-aitoja ja siten kansalaisten saamat palvelut paranevat.

Etelä-Pohjanmaan pelastuslaitos on jo pitkään tuottanut ensivastepalveluja, turvapuhelin päivystys ja – hälytystehtäviä sekä ensihoidon tilayhteistyötä koko pelastuslaitoksen alueella.

Laadukasta turvallisuutta lakeudella

Muu yhteistyö

Maakunnan toiminnaksi ollaan siirtämässä ELY- keskusten ja ympäristöterveydenhuollon tehtävät.

Lausunto:

Myös näistä kokonaisuuksista voi löytyä kokonaan uusia yhdistelmiä maakunnan yhteiseen palvelutuotantoon. Mikäli toiminta kuitenkin keskitetään muusta maakunnallisesta toiminnasta poiketen pelastustoimen ja ensihoidon osalta viidelle maakunnalle, niin silloin kolmentoista muun maakunnan rooli (keskeinen vaikutusvalta oman maakunnan asioihin) väistämättä vaikeutuu ja heikkenee, eikä ko. yhteistyö ole niiden alueilla välttämättä toteutettavissa.

Pelastuslaitosten välinen yhteistyö, s.6

Nykytilan arvioinnissa todetaan, että pelastustoimen nykyinen organisointimalli ei kuitenkaan ole tukenut resurssien mahdollisimman tehokasta käyttöä ja toiminnan välttämätöntä kehittämistä. Nykyiset ohjaus- ja omistajuussuhteet ovat johtaneet siihen, että on vaikea saada aikaan ratkaisuja, jotka johtaisivat valtakunnallisiin ja yhdenmukaisiin toimintamalleihin, yhteisiin tietojärjestelmiin ja yhdenmukaiseen palvelutarjontaan. Pelastustoimen järjestelmästä on muodostunut hajanainen, eikä se kykene riittävän hyvin toteuttamaan suuria valtakunnallisia uudistuksia. Järjestelmä ei myöskään sovellu hyvin vastaamaan Euroopan unionin pelastuspalvelumekanismiin ja kansainvälisen toiminnan haasteisiin. Pelastustoimessa ei ole panostettu riittävästi tutkimukseen ja kehittämiseen.

Lausunto:

Nykytilan arviointi on osin harhaanjohtava.

Voimassa olevan pelastuslain 23 §:n 1 momentin mukaan sisäministeriö johtaa, ohjaa ja valvoo pelastustointia ja sen palvelujen saatavuutta ja tasoa, huolehtii pelastustoimen valtakunnallisista valmisteluista ja järjestelyistä, yhteen sovittaa eri ministeriöiden ja toimialojen toimintaa pelastustoimessa ja sen kehittämisessä sekä huolehtii muista sisäministeriölle pelastuslaissa säädetyistä tehtävistä. Pelastustoimen järjestelmä on erittäin kustannustehokas ja tarkoituksenmukainen. Palveluita on nykyisenä alueellisena toimintana kehitetty laitosten vapaaehtoisen yhteistyön avulla.

Suomen pelastuslaitokset (22) ovat organisoineet Kuntaliiton yhteyteen kumppanuusverkoston, jolla on keskeinen rooli pelastuslaitosten kehittämisessä ja toimintojen yhteensovittamisessa. Kumppanuusverkoston myötä Suomen pelastuslaitokset on verkostoitunut neljään palvelualueeseen ja palvelualueet tuottavat valtakunnallisia ja yhdenmukaisia toimintamalleja, yhteisiä tietojärjestelmiä ja yhdenmukaista palvelutarjontaa.

Maakuntien on sovittava palveluiden tuottamisesta yhteistyösopimuksella.
s.14. 4 §:n mukaisesti maakuntien on sovittava palveluiden tuottamisesta yhteistyösopimuksella.

Lausunto:

Nyt esitetyssä mallissa palvelutasopäätöksen ja yhteistyösopimuksen välinen suhde on epäselvästi säädetty. Yhteistyösopimuksessa jokainen maakunta päättäisi kohdaltaan palvelutasoon kuuluvista seikoista, mutta pelastustoimen järjestämisvastuussa oleva maakunta voisi ja sen pitää kuitenkin päättää pelastustoimen palvelutason toteuttamisesta. Vaikka tässä yhteydessä säädetään kuulemismenettelystä, niin muiden maakuntien on pystyttävä osallistumaan myös palvelutason toteuttamista koskevaan päätöksentekoon. Mainittakoon, että nykyisessä järjestelmässä kaikki alueen kunnat on lähtökohtaisesti edustettuina pelastuslaitosten päätöksenteossa johtokunnan tai lautakunnan muodossa. Näin siis demokratia toimii tällä hetkellä – lakiesityksen mukaisessa mallissa jää demokratian katvealueita.

Pelastustoimen uudistamisella tavoitellaan pelastustoimen palveluiden tuottamista laadukkaasti ja kustannustehokkaasti

Lausunto:

Pelastustoimen järjestämislaissa esitetyn linjauksen perusteella pelastustoimen ja ensihoidon palveluiden ja niille asetettujen tavoitteiden toteutuminen vaarantuu, jos ne irrotetaan perusmaakunnista (18). Pelastustoimen ja ensihoidon organisoituminen on järkevää ja tarkoituksenmukaista toteuttaa päätetyn maakuntajaon mukaisesti.

s.7 Pelastustoimen järjestämisvastuun ja tuottamisvastuun siirtäminen viidelle maakunnalle

Lausunto:

Siirto aiheuttaa tosiasiallisesti perustuslaillisen demokratiavajeen 13 muulle maakunnalle. Pelastustoimen järjestämislaissa on rakennettu mekanismi siihen, miten sisäministeriö käy neuvotteluita pelastustoimen järjestämisestä ja kehittämisestä viiden maakunnan kesken, mutta muille maakunnille jää ehdotetussa järjestelmässä vain maksumiehen rooli.

Pelastustoimen palvelutasopäätöksen ja maakuntien välinen yhteistyösopimus
14 §:n s. 21. Pelastustoimen palvelutasopäätöksen ja maakuntien välinen yhteistyösopimus.

Lausunto:

Pelastustoimen palvelutasopäätöksen ja maakuntien välinen yhteistyösopimuksen keskinäinen suhde jää epäselväksi. Syntyy vaikutelma, että maakuntien yhteistyösopimus on otettu tähän lainsäädäntöön mukaan siksi, jotta näyttäisi, että pelastustoimen palvelutuotannossa olisi edes jonkinlainen demokraattinen ohjaus. Pelastustoimen palveluiden tosiasiallinen taso päätettäisiin kuitenkin järjestämis-

vastuussa olevan maakunnan toimesta. Tämä on maakunnallisen itsehallinnon periaatteiden vastainen järjestelmä.

Pelastustoimen järjestämislain valtakunnallisten järjestelmien kehittäminen
s.7 Pelastustoimen järjestämislain yhdeksi tavoitteeksi on mainittu valtakunnallisten järjestelmien kehittäminen.

Lausunto:

Tämän tavoitteen edistäminen on järkevää, mutta se ei vaadi palveluiden järjestämisen ja tuottamisen keskittämistä viidelle maakunnalle. Yhteisten toimintamallien, kustannustehokkuuden ja toiminnallisen tehokkuuden saavuttaminen tapahtuu parhaiten siten, että pelastustoimen tarvitsemat erityiset tukipalvelut (riskianalyysi, omat tietojärjestelmät, kehittäminen ym.) keskitetään valtakunnallisen kaikkien maakuntien omistaman palvelukeskuksen tehtäväksi.

Valtioneuvosto voi asetuksella päättää siitä, että palveluita koottaisiin suurempiin kokonaisuuksiin

s.13. 3§:n perusteluissa todetaan, että valtioneuvosto voi asetuksella päättää siitä, että palveluita koottaisiin suurempiin kokonaisuuksiin.

Lausunto:

Muiden maakuntien on todettu voivan vaikuttaa ko. palveluiden määrään laatuun ym., mutta tosiasiaa muilla maakunnilla (13) ei olisi minkäänlaisia vaikutusmahdollisuuksia näiden palveluiden tuottamiseen eikä muihinkaan yksityiskohtiin. Muilla maakunnilla (13) olisi esityksen mukaan ainoastaan rahoitusvastuu näistä erikseen suurempiin kokonaisuuksiin kootuista palveluista.

Esitetyssä mallissa maakunnat (13) tekevät oman yhteistyöalueensa järjestämisvastuussa olevan maakunnan (5) kanssa yhteistyösopimuksen pelastustoimen palveluiden tuottamisesta

s. 8 Nyt esitetyssä mallissa maakunnat (13) tekevät oman yhteistyöalueensa järjestämisvastuussa olevan maakunnan (5) kanssa yhteistyösopimuksen pelastustoimen palveluiden tuottamisesta. Tämän jälkeen järjestämisvastuussa olevan maakunnan (5) maakuntavaltuusto hyväksyy pelastustoimen palvelutasopäätöksen.

Lausunto:

Palvelutasopäätöksen hyväksymisen jälkeen maakunnan palvelulaitos (5) tuottaa palvelut, mutta muilla maakunnilla (13) ei olisi minkäänlaista ohjausmekanismia palvelutuotannon ohjaamiseen. Tämä on täysin vastoin maakunnille tavoiteltua itsehallinnollista luonnetta.

Palvelulaitoksen ja maakunnan keskinäistä roolia olisi syytä tarkentaa. Palveluiden järjestämisen ja tuottamisen erottaminen soveltuu huonosti pelastustoimeen, koska lähtökohtaisesti sen palvelut eivät ole markkinoille alttiina eikä sen palvelut kuulu valinnanvapauden piiriin. Pykälän mukaan palveluita voitaisiin hankkia myös yksityisiltä toimijoilta. Tämä on sinänsä kannatettava ehdotus. Esimerkiksi yksityiset

Laadukasta turvallisuutta lakeudella

ETELÄ-POHJANMAAN PELASTUSLAITOS -LIIKELAITOS

vartiointiliikkeet voisivat tuottaa joitain pelastustoimen palveluita ja tälläkin hetkellä pelastustoimen tarvitsemia tukipalveluita tuotetaan muualla, kuin pelastuslaitoksissa. s.11 Perusteluissa on todettu, että keskittäminen viidelle maakunnalle parantaisi mahdollisuuksia hallita tietoyhteiskuntakustannuksia. Hallituksen esityksessä tulisi avata mitä tietoyhteiskuntakustannuksilla tarkoitetaan, samoin kuin se kuinka keskittäminen hillitsee kustannuksia.

Kuten edellä on useaan otteeseen todettu, kaikki 'HE luonnos pelastustoimen järjestämisestä' – esityksessä suunnitellut toimenpiteet eivät tue maakunnallista itsehallintoa. Säättämisyjärjestysperusteluissa tulisi pohtia esityksen perustuslain mukaisuus myös itsehallinnollisesta näkökulmasta.

Valtakunnallinen ohjaus

8§, 9 § ja 11 § s. 18. Hallituksen esityksen perusteluiden mukaan valtakunnallisten tavoitteiden valmisteluun osallistuisivat ainoastaan pelastustoimen järjestämisvastuussa olevat maakunnat.

Lausunto:

Etelä-Pohjanmaan pelastuslaitos katsoo, että myös muiden maakuntien on pystyttävä osallistumaan palveluiden kehittämiseen ja tavoitteiden valmisteluun. Esityksen mukaan maakunnat jaetaan perusteettomasti eri luokkiin sen mukaan missä yliopistosairaala sattuu sijaitsemaan.

Pelastustoimen järjestämislain 11 §:n mukaan sisäministeriö ja pelastustoimen järjestämisestä vastaava maakunta ohjaa pelastustoimen toimintaa ja palveluita vuorovaikutuksessa keskenään. Etelä-Pohjanmaan osalta tämä tarkoittaisi, että maakunnan riskit ja pelastustoimen mitoitus (resurssisuunnittelu) päätettäisiin viime kädessä Pirkanmaan maakuntavaltuustossa. Etelä-Pohjanmaan pelastuslaitoksen mukaan tämä on jyrkästi perustettavan maakunnallisen itsehallinnon periaatteiden ja tavoitteiden vastaista.

Pelastustoimen ohjaus ja toteutuneen palvelutason valvonta erotettaisiin omiksi tehtävikseen.

Lausunnolla olevassa esityksessä pelastustoimen ohjaus ja toteutuneen palvelutason valvonta erotettaisiin omiksi tehtävikseen.

Lausunto:

Tämä ei ole tarkoituksenmukaista, koska ohjausvallan käyttäminen tulee perustua tietoon pelastustoimen toteutuneesta palvelutasosta. Huomattavasti parempi vaihtoehto olisi keskittää sekä ohjaus että valvontatehtävä yhdelle toimijalle koko maassa ja pelastustoimen 'tuotanto' hoidetaan päätetyillä 18 maakunnan alueella.

Valtioneuvosto asettaa pelastustoimelle valtakunnalliset tavoitteet

7 §:n s.16 mukaan valtioneuvosto asettaa pelastustoimelle valtakunnalliset tavoitteet.

Laadukasta turvallisuutta lakeudella

Osoite:
Nurmontie 7
60550 Nurmo

Puhelin:
06 416 2111 (kaup.keskus)
Sähköposti:
etunimi.sukunimi@seinajoki.fi

Faksi:
06 416 2820
Internet:
www.eppela.fi

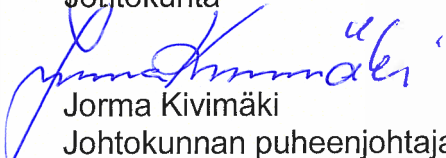
ETELÄ-POHJANMAAN PELASTUSLAITOS -LIIKELAITOS

Lausunto:

Säädöksen tarkoitus ei tule perusteluista selvästi esille. Sisäministeriöllä on vastuuministeriönä ohjausrooli ja olisi luontevampaa, jos se pystyisi määrittelemään valtakunnalliset pelastustoimen tavoitteet. Nyt esitetty valtioneuvoston rooli tuntuu päällekkäiseltä (byrokratiaa lisäävä) sisäministeriön ohjausroolin kanssa. Pykälän perusteluissa on korostettu finanssipoliittisia tavoitteita ja niiden esiin nostaminen tuntuu vieraalta ajatukselta. Valtioneuvoston ohjausroolin kehittäminen pelastustoimen palvelutuotannossa ei ole tarkoituksenmukaista, koska pelastustoimen palveluiden pitäisi olla johdettu riskianalyysistä eikä finanssipoliitiikasta. Samoin ko. pykälän perusteluissa on mainittu, että valtioneuvosto voi asettaa tavoitteita pelastustoimen palveluverkon alueelliselle kehittämiselle tai jopa palveluiden alueelliselle sijoittumiselle. Nämä tavoitteet ovat ristiriitaisia, kun kuitenkin samassa järjestämislaissa on todettu, että jokainen maakunta sopii omasta palvelutasostaan. Sinänsä valtakunnalliset tavoitteen ja finanssipoliitiikan kytkeminen osaksi pelastustoimen suunnittelua ovat ymmärrettäviä, mutta niiden asettaminen ei tue maakunnallista itsehallintoa.

Seinäjoki 27.10.2016

Etelä-Pohjanmaan pelastuslaitos
Johtokunta

Jorma Kivimäki
Johtokunnan puheenjohtaja

Harri Setälä
pelastusjohtaja

TIEDOKSI: Sisäministeri Paula Risikko
Sosiaali- ja terveysministeri Pirkko Mattila
Vaasan vaalipiirin kansanedustajat
Etelä-Pohjanmaan kunnat
Etelä-Pohjanmaan sairaanhoitopiiri
Etelä-Pohjanmaan liitto

Laadukasta turvallisuutta lakeudella

Osoite:
Nurmontie 7
60550 Nurmo

Puhelin:
06 416 2111 (kaup. keskus)
Sähköposti:
etunimi.sukunimi@seinajoki.fi

Faksi:
06 416 2820
Internet:
www.eppela.fi